

METEOROK

AZ MMTÉH ROVATA

METEORMEGFIGYELÉSEK

JÚLIUS

	vizu	foto	tel	mm
Acsai Balázs /Tata/	15,5/24	-	-	-
Albert István /Tát/	5,8/20	-	-	-
Ágai Szabolcs /Budapest/	3,8/11	3,3/?	0,2/2	-
Bagó Balázs /Kalocsa/	1,3/1	-	-	-
Ballebás Rita /Süttő/	2,7/11	-	-	-
Bíró Levente /Nagyszalonta,R/	13,8/98	-	-	4,0/721
Bodnár Norbert /Budapest/	6,7/21	-	-	-
Bonyhádi István /?/	2,3/10	-	-	-
Csiszár Tibor /Pécs/	5,5/66	-	7,3/22	-
Csiszár Tiborné /Pécs/	14,4/89	-	-/1	-
Deli Judit /Tatabánya/	23,0/122	-	-	-
Eipl Balázs /Süttő/	3,0/7	-	-	-
Farkas Ernő /Budapest/	15,3/56	-	-	-
Farkas Ferenc /Tát/	11,4/54	-	-	-
Farkas Zoltán /Komárom/	6,7/20	-	-	-
Fejes Attila /Sopron/	2,3/6	-	-	-
Fodor Antal /Sülysáp/	4,0/23	-	-	-
Forgács Béla /Oroszlány/	10,7/67	-	-	-
Forgács József /Oroszlány/	11,9/98	-	-	-
Földesi Ferenc /Veszprém/	8,1/16	8,9/?	-	-
Hajnal Éva /Székesfehérvár/	21,4/128	-	-	-
Horváth József /Tata/	14,7/67	-	-	-
Ipi József /Sopron/	2,3/3	-	-	-
Kaszás József /Nagybajom/	2,3/11	-	-	-
Kobzás István /Nyerges/	2,6/6	-	-	-
Kondorosi Gábor /Pécs/	-	-	3,0/2	-
Kósa-Kiss Attila /Nagyszalonta,R/	13,6/91	-	-	-
Kovaliczki István /Tatabánya/	2,0/10	-	-	-
Kozma László /Tát/	7,1/41	-	-	-
Krakó Mária /Tatabánya/	2,6/1	-	-	-
Kürti László /Tata/	9,1/18	-	-	-
Lendvai Zsolt /?/	2,3/10	-	-	-
Lichtenstein László /?/	2,3/7	-	-	-
Litter János /Mende/	4,0/20	-	-	-
Mátis András /Budapest/	11,9/50	-	-	-
Nemes Tamás /Tata/	2,2/5	-	-	-
Neuwirth Csaba /Komárom/	12,9/84	-	-	-
Németh István /Sopron/	2,3/7	-	-	-
Óry Tibor /Kaposvár/	2,3/4	-	-	-
Parti Ferenc /Süttő/	3,0/8	-	-	-

Rózsa Ferenc /Vác/	1,3/3	-	-	-
Sajtz András /Ujfalú,R/	12,9/64	-	-	-
Dr. Sarlós János /Lábatlan/	6,7/26	-	-	-
Szakács József /Tatabánya/	8,8/25	-	-	-
Szakmári Andrea /Süttő/	6,7/34	-	-	-
Szauer Ágoston /Pápa/	1,5/3	2,0/0	-	-
Szepesi Ildikó /Tatabánya/	23,0/113	-	-	-
Szilás Ádám /Tata/	4,0/16	-	-	-
Tepliczky István /Tata/	2,5/11	2,5/1	-	-
Tomacsek Tamás /Tatabánya/	5,8/38	-	-	-
Tóthi János /Tatabánya/	7,1/22	-	-	-
Valcsek László /Tát/	3,3/16	-	-	-

Szórványészleléseket végeztek továbbá: Artner József, Dankó Csaba, Kiss Előd, Varhol Sándor, Csordás László és Piriti János.

Júliusban összesen 58 észlelő küldte be meteormegfigyeléseit.

A nyár rendszerint egyik "legészleltebb" hónapja idén is sok megfigyelést produkált. Az időjárás az "évszaknak megfelelően" alakult, többször előfordult igen jó átlátszóságú időjárás is. Itt érdemel külön említést a július 21/22-i, hidegfront utáni, igen ritka tisztaságú éjszaka, amelynek persze nemcsak a meteorészlelők örülhettek, de - más fórum híján - itt említjük meg.

A vizuális megfigyelésekre fordított 356,7 óra összidő, amelyet 57 észlelő végzett, elsősorban a júliusban rendezett észlelőtáboroknak köszönhető. A hónap közepén került megrendezésre a korábban már megszokott kaposvári észlelőtábor az ottani csillagvizsgáló területén. A sok más megfigyelési terület mellett két éjszaka meteorészlelést is végeztek a - többnyire kezdő - megfigyelők. Sajnos az észlelőlapon nem mindenkinél szerepel a lakhely - ezért vannak /?/-esek a listában.

A másik rendezvény a Gerecsében, Mogyorósbánya közelében, Kő-hegyen megrendezett észlelőtábor, amelyről érdemes részletebben is szólnunk. E tábornak több éves hagyománya van, immár hatodszor gyűltek össze a komárom megyei amatőrök a Gerecse keleti részén a Duna közelében magasodó hegyormon Din a László és a megyei TIT szervezésében. A korábbi táborokhoz hasonlóan a műszeres megfigyelések mellett a meteorészleléseké volt az egyik fő szerep. A mogyorósbányai táborokról különben 1982 óta kapunk rendszeresen észlelési anyagot a társaság érdeklődésétől, szervezésétől függő mennyiségben. Az idei táborozás a korábbiaknál minden tekintetben sikeresebb volt. Mintegy 60 fő fordult meg a 10 nap alatt a szervezésileg nagyon "összkomfortos" táborban. A viszonylag jó időjárásnak köszönhetően sok észlelést végeztek, és - amint az észlelőlistából látható - sokan megpróbálkoztak a meteormegfigyeléssel is. Szeretettel köszöntjük új észlelőinket! Sajnos, elég kevés tapasztalt megfigyelő volt jelen /eltekintve attól, hogy sokan meteoroztak közülük már a korábbi mogyorósbányai táborokon is/, ennek ellenére a beküldött adatok rendezettek, jól feldolgozhatók.

Általában elmondható, hogy a beérkezett megfigyelések formailag megfelelnek az elvárásoknak, az új rendszer beindításakor elképzelteknek. Észlelőink megbarátkoztak az új észlelőlapokkal, és - ami fontosabb - az új térképsorozattal. A nyári adathalmaz feldolgozásának tapasztalatai alapján két kérés az észlelőkhöz:

- Fokozottan ügyeljünk a térképek kimérésekor a leolvasott koordináták előjel-helyességére /természetesen elsősorban a mínusz-előjel elhagyása okozta helytelen értékről van szó/!
- A koordináták "N" rovatába /az észlelőtérkép száma/ ne római, hanem arab számmal tüntessük fel az értéket. Igaz, a térképen római számok vannak, azonban a szűk rovatkába "bezsúfolva" pl. az I-II-III, vagy a VI-VII könnyen félreérthető. A rendes arab számok egyértelműek!

Júliusban az észlelések nagy többsége 19-e után történt - az említett megfigyelőtáboroknak köszönhetően. 19-27. között valamennyi éjszakán történt észlelőmunka, az éjszakánként /természetesen több helyszínen/ végzett megfigyelési összidőtartam és meteorok száma a következőképp alakult:

július	19/20.	7,9	óra	--	31	meteor
.	20/21.	5,7		--	16	
.	21/22.	13,4		--	144	
.	22/23.	10,0		--	131	
.	23/24.	12,3		--	108	
.	24/25.	24,6		--	241	
.	25/26.	22,3		--	135	
.	26/27.	16,1	óra	--	170	meteor

Ezen összesítés olyan szempontból "csalós", hogy egyaránt bele lettek számolva az egyedi, ill. a sok fős csoportok által gyűjtött adatok - természetesen az utóbbiak adott idő alatt több meteort regisztráltak.

A meteorok száma tekintetében /látható ez a számokból is/ július nagyon inaktív. Többen szóban is megjegyezték a nagyfokú "meteorszegénységet". A hó vége felé kissé megnőtt az aktivitás /vö. Aquaridák, Capricornidák/, azonban a holdfény megakadályozta a maximumok vizsgálatát.

Több szép tűzgömbről érkezett beszámoló:

85.	07. 03.	19:20	UT	-5 ^m	Pirity János
	07. 12.	22:41		-4	Szauer Agoston
	07. 13.	21:14		-7	Dankó Csaba
	07. 19.	00:23		-5	Kaszás József
	07. 20.	23:07		-6	Kósa-Kiss, Csukás
	07. 27.	01:03		-8	Csiszárék
	07. 29.	20:37		-4	Sajtz András

Pirity tűzgömbészlelését - sajnálatosan - csak a bécsi központú Astronomische Jugendclub-nak /AJC/ küldte be! A megfigyeléről mi az AJC egyik körleveléből értesültünk, amit a klub vezetője, Peter Reinhard rendszeresen küld nekünk. Szauer az észle-

lőlap alján jegyzi meg, hogy a megfigyelt meteor /júl. 12./ nyoma jól láthatóan sodródott, és 10x50-es binokulárral 65 sec-ig lát- szott. Az utolsó négy meteorról viszont részletes tűzgömb-beszám- oló érkezett be, idézzünk néhányból:

" Kaszás József -- Kaposvár, júl. 19. 00:23 UT-kor 2,5-3 sec időtartamú tűzgömböt észleltünk. Fényessége egyenletesen erő- södött, meghaladta a Vénusz fényességét, tehát kb. -5^m volt. Kis sárgásvörös pontként indult, majd egyre hosszabb, vasta- gabb csóvát húzott maga után. 10° hossz után észrevehető volt egy mag, az első részén félköríves gyűrűvel, mely hátul csóvába ment át. Kb. 10° után a csóva kettévált. A feltűnési ponttól mintegy 30°-ra tűnt el a dombok mögött kékes árnya- latban. Koordinátái: 15:03+34 -- 15:15+20 "

" Júl. 20/21-én 23:07 UT-kor változóészlelés közben egy, a látóhatárral párhuzamosan haladó, fehér tűzgömböt pillantot- tunk meg. A déli égbolton nyugatról kelet felé haladt, miköz- ben kétszer, nagy fényerővel felvillant /kb. -6^m -sra/ - ilyenkor sárga és zöld színben látszott. Többször gyenge vib- rálást mutatott a -1^m körüli átlagfényességében. A láthatóság utolsó másodperceiben lassan, fokozatosan halványodott, roz- sávörös-narancs színt vett fel, végül szép csendesen kihuny- t! Az-észlelők: Kósa-Kiss Attila és Csukás Mátyás.

Végezetül Csiszár Tibor és Tiborné vizuális észlelés során lelt csemegére. Beszámolójuk szerint "júl. 27-én 01:03 UT- kor egy $+2^m$ -s sárga meteor tűnt fel, majd útja -2^m -ra fénye- sedett, és kékesfehér színűre változott. Ezután lassan kb. -4^m -ig nőtt fénye, és útja utolsó 1-2°-jáig ilyen fényesség- gel haladt. Itt robbanásszerűen felvillant vakító kékesfehér "magnéziumfényel", egyértelműen szétrobbant, a fény legalább 18-20°-os sugarú körben eltüntette a csillagokat. Semmilyen szétszóródó meteorarabkát nem tudtunk észlelni, hangjelensé- get nem hallottunk.

A kifényesedés után egy kb. 1° hosszú és 15-20' széles, $+2^m$ -s füstmaradványt észleltünk a robbanás helyén, amihez egy kb. 10° hosszú 8-10' széles, halványabb, kb. $+4^m$ -s füst- nyom tartozott. A vastag fényes nyom inkább fehér, míg a vé-konyabb nyom szürkés színű volt. A halványabb nyom 2 sec-ig látszott, a fényesebb 4 sec után tűnt el /vizuálisan/. Gyö- nyörű látvány volt." Koordinátái: 23:18+30 -- 04:45+53

Fotografikusan 4 megfigyelő kísérletezett 16,5 óra összidő- tartásban. E gyér észlelési óraszám, és hasonlóan gyenge meteor- aktivitás mellett mindössze Tepliczky munkáját koronázta siker, aki /Fodor gépével/ 2,5 órát exponálva 1 meteor nyomát rögzítet- te. Vizuálisan a jelenség -1^m -s fehér-kékesfehér színű volt, vi- szonylagosan nagy sebessége következtében csak halvány nyomot hagyhatott.

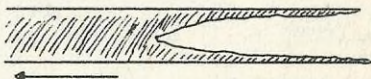
A teleszkópius megfigyelők sorában új észlelőt köszönhet- tünk Kondorosi Gábor /Pécs/ személyében, aki a továbbra is aktí- van dolgozó Csiszárék biztatására kezdte el a távcsöves meteoro- zást. Összesen 4 megfigyelő 10,5 órát észlelve 27 teleszkópius adatát rögzítette.

Érdeemes idéznünk Csiszárék munkamódszeréből. Tibor teleszkópi-
kusan észlelt, míg felesége az adatokat rögzítette, miközben vi-
zuális megfigyelést végzett. A későbbiekben felváltva - adott
időközönkénti váltással - végezték a két munkát. Idézet az észle-
lésekhez fűzött kommentárokból:

"A júl. 22/23-i vizuális észlelésekből megállapítottuk, hogy
a Cas környékén szép számmal jelentkeznek meteorok. Így
23/24-én éjjel ide irányítottuk a binoklikat, nem is ered-
ménytelenül: 4 teleszkópikust észleltünk. 24/25-re viszont
fordult a kocka, az adatok kétharmada a vizuális kategóriá-
ba illik jobban. 21:54:29 UT-kor feleségem vizuálisan ész-
lelte azt a meteort, amelyből a távcsőben közel 6° -ot
láthattam. Feleségem szerint $0-0,5^m$ -s, gyors, sárga meteor,
nyomot nem hagyott. A távcsőben ez $0,5^m$ -s, sárga, gyors mete-
or, kicsi, $5-6'$ -es fejjel, nyoma halványsárga, ami $0,5$ sec-ig
látszott.

Ugyanezen éjjel 22:50:00 UT-kor teleszkópi-
kusan egy 0^m -s, sárga, gyors meteor jelentkezik. Kb. $5-6'$ -es fejét $10'$ -es
halványsárga burok vette körül. $1,5$ sec-ig látszó halvány-
sárga nyoma érdekesen viselkedett: a nyoma - amelynek szé-
lessége $10-12'$ lehetett - fokozatosan "szívódott" fel, úgy,
hogy először a nyom közepe tűnt el, szélei $1-2'$ szélesség-
ben pár pillanatig tovább "éltek"
/ld. rajz/."

A mikrometeorit-megfigyelések
mennyisége nagyon megcsappant, jú-
liusban mindössze Bíró Levente
észlelt 4 órányit.

- hof - tey -

A Perseidák '85 tábor

Az MMTÉH ezen a nyáron is megrendezte szokásos meteorészlelő
táborát a Perseida-raj megfigyelésére. A korábbi években kiala-
kult gyakorlat szerint most is szimultán észlelőhelyek működtek,
a tervezett három helyett azonban csak kettő valósult meg: Súly-
sápon Fodor Antalék telkén, és a Mátrában Kút-hegyen, az emléke-
zetes P '80 tábor színhelyén. Augusztus 9-én kezdődött az össze-
jövetel. Az ekkor még borongós időjárást szerencsére másnapra de-
rül, meleg nyáriás idő váltotta fel, ennek köszönhetően hét egy-
más követő napon ragyogó felhőtlen, csillagos égen észlelhet-
tünk. A szimultán megfigyelések csak a raj maximuma idején tar-
tottak, a süllyápi társulat átköltözött Kút-hegyre egy kö-
zös baráti találkozóra, és természetesen az észlelések - immár
együttes - folytatására. A tábor - változó létszámmal - aug. 20-
ig tartott.

A Perseida-raj a várakozásnak megfelelően szép aktivitást
produkált, több fényes tűzgömbbel is "megajándékozott" minket.
Ezek közül is kiemelkedő volt a 12-én hajnalban látott 10^m -s
bolida, melynek fénye árnyékot is vetett, és nyomát szabadszem-
mel több mint 8 percig tudtuk figyelemmel kísérni. Számoe rajz
is készült róla, sőt a nyomot nagy szerencsével Gyarmati László
fényképen sikeresen meg is örökítette. Súlysápon és Kút-hegyen